

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

Политиката за машко сексуално и репродуктивно здравје и права

Родот се однесува на социјално конструирани улоги, однесувањата, активностите и обележјата, коишто општеството ги смета за соодветни за мажите и жените. Различните улоги и однесувања може да ги зголемат родовите нееднаквости, како на пример разликите помеѓу мажите и жените коишто систематски фаворизираат една група. Поради тоа, ваквите разлики можат да водат кон нееднаквост помеѓу мажите и жените во нивниот здравствен статус како и пристапот до здравствена грижа.

Светска здравствена организација

Вовед

Како кај жените, така и кај мажите, општеството поставува рамка за начинот на кој треба да се однесуваат и кои се нивните обврски, односно поставува родови улоги. Сите овие општествени и културолошки очекувани улоги и одговорности се учат и се зајакнуваат преку социјалните интеракции и се репродуцираат преку социјалните институции како семејствата училиштата, религиозните заедници, но и работното место. Поимањето на овие улоги како неменливи е една од главните причини за родовите нееднаквости. Затоа родот подеднакво ги засега и мажите.

Конструирани машки улоги не се достижни за сите мажи и во секое време, постои јаз помеѓу доминантниот модел на машкост во општеството и реалните можности за нивно остварување. Доминантна машкост е поврзана со одредени стереотипи и често во обидот за нејзино остварување, однесувањето на мажите има неповолни влијанија врз сексуалното и репродуктивното здравје врз нив самите, но истовремено и врз жените и врз децата.

Родовата рамноправност подразбира праведност при постапувањето со мажите и со жените, во согласност со нивните потреби. Спроведувањето на интервенциите за постигнување на родовата рамноправност во Македонија овозможуваат само исполнување на квоти, но не и квалитативни, суштинско промени во состојбите на мажите и жените. Дополнително мажите се целосно незаинтересирани и исклучени од процесите за воспоставување на родовата рамноправност. Не се споменуваат нивните одговорности, а уште помалку нивните потреби. Поимањето на концептот на родот како можност за подобрување на состојбата на мажите не постои.

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

Ситуациона анализа

Х.Е.Р.А. - Асоцијација за здравствена едукација и истражување во согласност со Статутот, политиките и другите стратешки определби обезбедува еднаков пристап до информации и сервиси до сите и мажи и жени.

Грижата за сексуалното и репродуктивното здравје поеднаково ги засега и мажите и жените и поради тоа треба да имаат еднаков пристап до сервиси и информации.

Во изминативе неколку години сеопфатниот концепт и поимање за сексуалното и репродуктивното здравје и права се повеќе се вклучува во националните политики. Но во моментов оние национални политики/стратегии¹ кои што го третираат сексуално и репродуктивно здравје не ги препознаваат области во кои што е потребен посебен фокус кон машката популација. Единствено Националната стратегија за ХИВ/СИДА 2007-2011 како вулнерабилна група ги споменува мажите кои имаат секс со мажи и притоа предвидува посебни интервенции.

Покрај тоа за момчињата и за мажите претставува препрека и организацијата на јавно здравствениот систем во земјата. Не постои централизиран пристап којшто ќе им овозможи пристап до сеопфатни услуги за сексуално и репродуктивно здравје. Притоа тие услуги не се дел од примарната здравствена заштита, како што е случајот со матичните гинеколози. Дел од услугите кои што тие ги добиваат се на секундарно, а дел на терцијарно ниво.

Во нашата земја иако е задолжително пријавувањето на дел од сексуално преносливите инфекции (сифилис, гонореја и ХИВ), системот за нивно следење, освен за ХИВ е нефункционален. Според официјалните статистики на Институтот за јавно здравје од 1980 до 2006 година пријавени се вкупно 146 случаи на сифилис и 3120 случаи на гонореја, притоа овие податоци не се поделени според пол. Според овој податок постои тренд најчесто да заболуваат млади луѓе од 20 до 39 години (повеќе од половината од случаите на сифилис и две третини од случаите на гонореја)².

Состојбата со ХИВ во земјата состојбата е појасна. Вкупниот број на регистрирани случаи во нашата земја, заклучно со 2010 година изнесува 132 случаи. Податоците за

¹ Национална стратегија за сексуално и репродуктивно здравје 2010-2020, Национална стратегија за безбедно мајчинство 2010-2020, Национален план за акција за родова рамноправност 2007-2012, Национална стратегија за ХИВ/СИДА 2007-2011, Национална стратегија за адолесцентно здравје и развој 2008-2015, Национална стратегија за семејно насилство 2008-2011, Национална стратегија за Ромите во Република Македонија, Национална стратегија за млади 2005-2015

² ЈЗУ Републички завод за здравствена заштита - Скопје, Здравјето на населението во Република Македонија, Скопје 2008 година

дистрибуција на случаите на ХИВ и СИДА според возраст и пол (заклучно со 2009 година) покажуваат дека помеѓу младата популација од 20-29 година има 20 случаи на СИДА, а додека пак според полот случаите на СИДА се доминантно кај машката популација и тоа 72,6%³

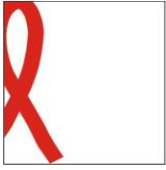
Според податоците од „Превентивната карта за ХИВ/СИДА за МСМ“⁴, само 4,5% од вкупните средства за ХИВ превенција се насочени кон МСМ споредено со генерална популација. Покрај тоа МСМ популацијата во Македонија се соочува со низа на бариери: иако сексот помеѓу мажи не е нелегален, сепак постои јавна стигматизација и јавно мислење кон истополовите врски кое што е генерално негативно. Најчестите бариери поради кои што не се користат сервиси се поради стравот од кршење на доверливоста, ставот на родителите и пријателите, ставот на здравствените работници, локацијата на сервисите особено надвор од Скопје, како и трошоците за користење на овие сервиси. До сега ЕГАЛ и Х.Е.Р.А. се единствените организации кои што нудат посебни сервиси за МСМ популација. Што се донесува пак до правата и учеството на МСМ задницата, врсничките едукатори имаат капацитети на пренесување на информации помеѓу МСМ, но тие не функционираат под некаква рамка за лобирање ниту пак нивните капацитети во ова поле се изградени.

Значењето на програмите за машко СРЗ и поддржувањето на родово правична работа со мажи се дел и од повеќе меѓународни договори кои што ги воспоставуваат генералните насоки:

- Меѓународната конференција за развој и население, Каиро (1994)
- Програма за акција на Меѓународниот самит за социјален развој (1995)
- Пекиншката платформа за кација (1995)
- 26-та Специјална сесија за ХИВ/СИДА на Генералното собрание на Обединети Нации (2001)
- Обединети нации: Комисија за статусот на жената, 48-ма сесија (2004) и 53-та сесија (2009)

³ Институт за јавно здравје на Република Македонија, Здравјето и здравствената заштита на населението во Република Македонија, Скопје 2010 година

⁴ Превентивната карта за ХИВ/СИДА за МСМ која е изработена од МФПР, Фондот за население на Обединетите Нации, Х.Е.Р.А. и ЕГАЛ, и сеуште не е официјално публикувана

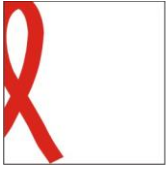
Поради тоа во изминатите две години Х.Е.Р.А. започна да го инкорпорира принципот за што поголемо вклучување во своите програми на момчињата и мажите. Ова истовремено се однесува и на стратешките определби на организацијата, преточени во политиките, но и преку своите активности.

Во изминатите две години почна да спроведува специјално фокусирана програма за машко сексуално и репродуктивно здравје. Овие активности имаа за цел да влијаат на родово-правични ставови кај момчињата⁵, односно преку родово трансформативниот пристап на програмата има за цел да ги промени ставовите и однесувањето. Од анализите на евалуацијата на активностите беа констатирани неколку согледувања: кај учесниците вклучени во овие активности се забележува особено ригидни традиционални родови норми во поглед на тоа дека тие секогаш треба да бидат спремни за секс, во однос на насилството врз жените дел од нив сметаат дека тоа понекогаш може да биде оправдано, а исто така дека централната улога на жената е поврзана со нејзините обврски во домаќинството. Исто така важен сегмент за нив е и невиноста на девојката пред стапувањето во брак. Исто така важно да се спомене дека постои градација кај учесниците во однос на тоа од која средина доаѓаат. По завршувањето на овие работилници евалуацијата покажа дека кај учесниците од различните групи се забележува позитивна промена во ставовите (која што варира од 5 до 20%).

Во периодот на месец декември 2010 година беше спроведено квалитативно истражување помеѓу млади момчиња кое што имаше за цел да ги процени нивните потреби во однос на сексуалното и репродуктивното здравје. Исто така ова истражување имаше за цел да востанови одредени начини на однесување и ставови на момчињата кои што понатаму имаат влијание врз нивното СРЗ. Спроведеното истражување ги даде следниве заклучоци:

- Момчињата имаат нецелосно и тесно поимање на концептот на СРЗ
- Најчесто првото сексуално искуство го имаат на 16 и 17 години
- Најголемиот дел од момчињата користат кондоми само на почетокот на врската додека таа стане „сериозна“ и се стекне „доверба“ во партнерот
- Најголемиот дел од момчињата никогаш не побарале услуга за СРЗ
- Интернетот е најчест извор каде што момчињата бараат информации за СРЗ
- Непланираната бременоста претставува поголем проблем за момчињата отколку СПИ
- Момчињата посочуваат дека современото општество му дава многу помало внимание на машкото СРЗ

⁵ Оваа програма беше развиена по примерот на Programme Н на Институт Промундо од Бразил, за повеќе информации за спроведувањето на оваа програма и нејзините резултати види “Men are changing: Case study evidence on work with men and boys to promote gender equality and positive masculinity”, p. 52

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

Покрај нудењето на информации специфично за момчињата, Х.Е.Р.А. преку своите Младински пријателски сервиси за сексуално и репродуктивно здравје „Сакам да знам“, нуди и услуги. Се со цел да се зголеми атрактивноста за овие сервиси за момчињата беа воведени и услуги од страна на дерматолог. Овие услуги исто така ја намалуваат и препреката за момчињата да добијат вакви услуги со оглед на тоа што услугите за СРЗ не се дел од примарната здравствена заштита, како што е случајот со гинеколозите. Покрај услугите од дермато-венеролог се нудат и советување со психолог и педагог, ХИВ тестирање и врснички едукации.

Цели

1. Унапредување на машкото СРЗП преку подобрување на пристапот до информации и услуги.
2. Поголемо вклучување на мажите во унапредување на СРЗП на жените.
3. Промовирање на родово-сензитивни и родово-трансформативни пристапи насочени кон целосно остварување на родовата еднаквост.

Водечки принципи/вредности

1. Разбирање на родот не само како „женско“ прашање, туку како прашање кое подеднакво ги засега мажите и жените.
2. Разбирање на родот како социјална, динамична и променлива категорија клучна за унапредување на СРЗП.
3. Пристап до информации и услуги од областа на СРЗ кои се прилагодени кон различните потреби на сите мажи, со посебен акцент кон социјално ранливите групи.
4. Почитување и прифаќање на различната сексуална ориентација, родови идентитети и изразување кај мажите.
5. Активно учество на мажите во подготовка, промовирање и спроведување на програмите и политиките за СРЗП.

Приоритетни области на делување

УСЛУГИ И ИНФОРМАЦИИ

- Обезбедување на услуги, информативните и едукативните материјали за момчиња ќе се однесуваат на улогата на мажите во семејното планирање, услуги за психолошка помош, ерекtilна дисфункција, сексуално здравје.
- Обезбедување на услуги кои што се нудат од страна на организацијата треба да бидат прилагодени кон возраста и потребите на различните популации на мажи: МСМ, Роми, мажи со попреченост, сексуални работници, ИКД, мажи кои што живеат со ХИВ/СИДА, мажи од рурални средини
- Спроведување на обуки за сензибилизација на давателите на услуги за работа на СРЗ со мажи, особено во полето на влијанието на родовите улоги на СРЗ, машката сексуалност, очекувањата и вредностите и мажите во однос на нивното сексуално функционирање.

ПЛАНИРАЊЕ НА СЕМЕЈСТВО/ТАТКОВСТВО

- Спроведување на обуки за мажи во врска со нивната улога како партнери во остварувањето на правото на жената за легален и безбеден абортус
- Спроведување на обуки за мажи во врска со споделената одговорност при употребата на модерната контрацепција.
- Одржување на обука на младите татковци за поголемо учество во грижата за децата.

АДОЛЕСЦЕНТИ

- Спроведување на врсничка едукација помеѓу различните групи на мажи за поголемо активно вклучување и користење на услугите за СРЗ
- Вклучување на содржини во програмите за врсничка едукација преку кои што ќе се адресираат специфичните прашања за потребите на машките за нивното сексуално и репродуктивно здравје

- Воспоставување на мрежа од невладини организации за поголемо вклучување на момчињата од другите етнички групи

ХИВ/СИДА

- Обезбедување на интегрирани сервиси за ХИВ и СРЗ
- Подигнување на свесност СРЗП во рамките на заедницата на ЛЖХИВ преку континуирана едукација
- Прилагодување на постојните сервиси за СРЗ кон концептот на позитивна превенција
- Кампања за подигнување на свеста за специфичните потреби на мажите ЛЖХИВ кај надлежните институции
- Подигање на свеста кај мажите за потребата од ДДС ХИВ тестирање

ЛОБИРАЊЕ

- Лобирање за интегрирање на специфичните потреби на мажите во постојните национални регулативи, стратегии, програми и политики
- Лобирање за сеопфатно сексуално образование кое што ќе ви вклучи сите аспекти на сексуалноста кај мажите
- Лобирање за ревизија и промена на сите наставни содржини и програми кои што шират и поттикнуваат хомофобија
- Лобирање за унапредување на сервисите за СРЗ за МСМ
- Лобирање пред надлежните здравствени институции и установи за остварување на репродуктивните права на мажите кои што живеат со ХИВ
- Кампања за сензибилизација на пошироката популација за психолошките, емоционалните, социјалните и биолошките аспекти на сексуалноста кај мажите

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

По усвојувањето на оваа политика ќе се премине кон усогласување на веќе донесените организациски политики, при што ќе бидат целосно применети принципите и вредностите во однос на машкото сексуално и репродуктивно здравје.

ОВАА ПОЛИТИКА Е УСВОЕНА ОД СТРАНА НА ЧЛЕНОВИТЕ НА СОБРАНИЕТО НА Х.Е.Р.А. НА 2-ТИ ЈУЛИ 2011 ГОДИНА